

УДК 378.937

АНАЛІЗ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ РОМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ У ФРАНЦІЇ

Людмила Шуппе

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
вул. Дворянська, 2, Одеса, Україна, 65001*

Висвітлено особливості організації фахової підготовки бакалаврів романської філології у Франції на прикладі аналізу освітньо-професійної програми їхнього навчання в Університеті Париж-Сорбонна та Університеті Бордо 3. Виокремлено профільні компетенції випускників бакалаврату за напрямом підготовки “Романська філологія”, а також методи і прийоми їхньої фахової підготовки, що забезпечують вирішення практичних завдань в основних сферах філологічної діяльності (аналітико-експертної, редакторської, інформаційно-видавничої, літературно-критичної, літературно-творчої та ін.). Показано, що фахова підготовка бакалаврів романської філології у французьких університетах зорієнтована на опанування ними функцій професії філолога-прикладника через вивчення дисциплін загальнопрофесійного та вузькопрофесійного, спеціалізованого циклу, що закладають підґрунтя для формування профільних компетенцій (лінгвістичної, соціокультурної, стратегічної, перекладацької, культурологічної).

Ключові слова: фахова підготовка, бакалаври романської філології, профільні компетенції, стандартизація змісту лінгвістичної освіти, професія філолога-прикладника, філологічна освіта.

Оскільки статус французької мови має тенденцію до постійного зростання, а серед світової спільноти вона все ширше набуває ролі активного засобу міжкультурного спілкування, то все це значно актуалізує проблему модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців з романської філології на освітньо-кваліфікаційних рівнях бакалавр – магістр. Крім того, в контексті нових викликів часу та європейської освітньої інтеграції дослідження проблеми фахової підготовки бакалаврів романської філології у зарубіжних країнах, зокрема, у французьких університетах, й досі залишається методологічно не до кінця осмисленим й висвітленим у вітчизняних публікаціях.

Як показує аналіз зарубіжної літератури, наукові здобутки зарубіжних учених-педагогів (U. Ammon, M. Berns, E. Broady, D. Cowles, G. Gilbreath, F. Grin) зосереджені на ефективніше пристосування наявних національних систем професійної підготовки фахівців з іноземних мов до провідних вимог двоциклового навчання в умовах модернізації університетської освіти. Вчені

єдині в думці, що саме бакалаврат стає формою отримання базової професійної освіти, у якій значне місце приділяють професійній підготовці, соціалізації особистості, її самовизначенню, формуванню компетенцій та особистісних якостей, що дає змогу постійно вдосконалювати свій професійний рівень відповідно до своїх інтересів і потреб суспільства. Предметом дискусії стали різноманітні концепції професійної підготовки бакалаврів романської філології сучасних фахівців сфери міжкультурних комунікацій та вчителів іноземної мови, літератури та культури, які стосувалися таких аспектів, а саме:

- поліпшення якості прикінцевих результатів бакалаврської підготовки;
- визначення чіткого терміну і режиму навчання в бакалавраті;
- визначення основних і вибіркового навчальних предметів, бюджету часу для їхнього вивчення;
- стандартизації змісту лінгвістичної та іншомовної педагогічної освіти, їхньої диференціації відповідно до подальшого виконання різноманітних функціональних обов'язків фахівців-романістів;
- оновлення вимог щодо вступних та випускних іспитів бакалаврів романської філології.

З огляду на це **метою статті** є висвітлення особливостей організації фахової підготовки бакалаврів романської філології у Франції на прикладі освітньо-професійної програми їхнього навчання в Університеті Париж-Сорбонна та Бордо 3.

Особливістю освітньої діяльності Університету Париж-Сорбонна є те, що він здійснює підготовку бакалаврів профілю “Романська філологія” на чотирьох спеціалізованих факультетах: французької літератури, французької мови, італійської і румунської мов, іспаністики і країн Латинської Америки. Цей профіль передбачає підготовку випускників для роботи в галузі комунікації, реклами, зв'язків з громадськістю, видавничої справи, у ЗМІ, закладах культури й управління. Профіль забезпечує набуття професійних навичок багатоаспектної праці з різноманітними типами текстів (створення, інтерпретація, експертиза, трансформація, розповсюдження художніх, публіцистичних, офіційно-ділових, наукових та інших текстів) і відбувається мовною, міжособистісною і міжнаціональною письмовою і усною комунікацією [2].

Відповідно до цього, на нашу думку, що випускник бакалаврату за напрямом підготовки “Романська філологія”, має володіти певними профільними компетенціями, а саме:

- уявлення про можливості практичного (прикладного) застосування фундаментальних філологічних знань і допоміжних філологічних методик у різноманітних сферах гуманітарної діяльності, ЗМІ, культури, управління;

розуміння їхньої ролі в забезпеченні функціонування та розвитку людини та суспільства;

– знання основ філологічного забезпечення обраних сфер професійної діяльності (реклами, зв'язків з громадськістю, інформаційно-видавничої діяльності, документування, мистецтвознавства, соціокультурного сервісу і туризму, літературно-творчої роботи);

– володіння методами і прийомами вирішення практичних задач в основних сферах філологічної діяльності (аналітико-експертної, редакторської, інформаційно-видавничої, літературно-критичної, літературно-творчої та ін.), у сферах філологічного консалтингу і практичної лексикографії, проведення комунікативно-риторичного тренінгу і літературно-масових заходах залежно від обраної сфери професійної діяльності;

– опанування базовими навичками багатоаспектної праці з різноманітними типами (створення, інтерпретація, експертиза, трансформація, розповсюдження художніх, публіцистичних, офіційно-ділових, наукових та інших текстів) в обраній сфері професійної діяльності;

– здійснення мовної, міжособистісної і міжнаціональної письмової та усної комунікації (зокрема, Інтернет-комунікацію) в обраній сфері професійної діяльності.

Підготовка бакалаврів романської філології ґрунтується на вивченні ними навчальних дисциплін трьох циклів: соціально-гуманітарного, загальнопрофесійного і вузькопрофільного (спеціалізованого). Загальнопрофесійний цикл дисциплін передбачає:

– вивчення основ класичної філології, унаслідок чого бакалаври отримують уявлення про структуру сучасної філології загалом і про специфіку її основних розділів – теоретичної і прикладної філології;

– вступ до теорії комунікації, мета якої – дати студентам початкове уявлення про теорію комунікації як філологічної дисципліни, як межує з філологією та іншими науками – гуманітарними і природничими – і вивчає людину в її комунікації з іншими людьми, суспільством, світом;

– систематизацію уявлень про наукові засади теорії комунікації з метою навчити студентів застосовувати отримані знання в процесі теоретичної і практичної діяльності з використанням засобів міжкультурної комунікації і текстів на романських мовах [1].

Серед навчальних дисциплін, що забезпечують формування у бакалаврів романської філології профільних компетенцій, виділяють такі:

– історія французької і зарубіжної літератури;

– філологічне забезпечення професійної комунікації в романських мовах (теорія комунікації, рівні і сфери комунікації, практична риторика), спрямоване на поглиблене вивчення загальних та окремих проблем тексту і комунікації як об'єктів професійної діяльності, наприклад: основи теорії

тексту і дискурсу, віртуальний текст, стилістика і культура мовлення французької мови, гендерний практикум, основи проектної діяльності у філології, основи організаційно-управлінської діяльності у філології тощо (зокрема, спецкурси і семінари);

– основи філологічної роботи з текстом (створення/редагування/переклад) з конкретизацією питань у сфері міжособистісного спілкування/міжкультурної комунікації; ділової комунікації/юридичної комунікації; політичної комунікації/PR, рекламної комунікації; масової комунікації/естетичної комунікації; оволодіння методами і прийомами, які забезпечують вирішення практичних завдань в основних сферах філологічної діяльності (аналітико-експертна діяльність у філології/основи прикладної лексикографії, філологічний консалтинг/філологічне джерелознавство та архівознавство; Інтернет-комунікації/основи літературно-творчої роботи; літературна критика і редагування/проектування літературно-масових заходів: технології комунікативно-риторичного тренінгу/основи інформаційно-видавничої діяльності та ін.

Інші дисципліни навчального плану – соціально-гуманітарного циклу (семіотика, герменевтика, основи когнітивної науки, теорія аргументації та ін.) мають інший статус: вони належать до дисциплін за вибором студентів [2].

Суттєвим є і те, що відбір навчальних дисциплін, важливих для професійної підготовки бакалаврів романської філології, відбувається згідно з такими головними правилами:

– у переліку профільних навчальних дисциплін має бути реалізований зміст усіх спеціалізованих компетенцій;

– профільна підготовка може відбуватися по-різному: як орієнтація у професіях філолога-прикладника чи як поглиблене вивчення двох-трьох (чи більше) конкретних галузей прикладної філології;

– профільна підготовка може відбуватися на базі французької мови чи декількох романських мов;

– у змісті профільної підготовки враховуються потреби та інтереси студентів.

Загалом, бакалаврам романської філології пропонують варіант навчального плану, мета якого – зорієнтувати їх у професіях філолога-прикладника і сформуванню професійну компетентність в єдності її основних складових через вивчення таких блоків дисциплін:

– загальнопрофесійного циклу, що дають початкове уявлення про майбутню професію і функціональні ролі філолога;

– вузькопрофесійного, спеціалізованого циклу, що закладає підґрунтя для формування профільних компетенцій (лінгвістичної, соціокультурної, стратегічної, перекладацької, культурологічної);

– соціально-гуманітарного циклу, що формують поглиблене уявлення про людину і її соціокультурну діяльність (у рамках дисциплін на вибір студента) [5].

В університеті Париж-Сорбонна програма навчання бакалаврів романської філології становить 240 кредитів. Інформаційні лекції втратили своє початкове важливе значення, їхню роль замінили вступні лекції, оскільки мета і завдання викладачів гуманітарних, загальнопрофесійних і профільних дисциплін полягає в тому, щоб задати напрям самостійно-пошукової і навчальної діяльності бакалаврів романської філології через інструкції і рекомендації. Зокрема, кожний студент перебуває під пильною увагою свого координатора чи наукового керівника.

Характерною особливістю діяльності факультетів, що здійснюють професійну підготовку бакалаврів романської філології в університеті Париж-Сорбонна, є те, що вони обов'язково проходять два види практик: навчальну і виробничу. Головне завдання навчальної практики – забезпечити знайомство студентів з діяльністю зі збирання фактичного матеріалу і його початкового опрацювання. Виробнича практика на першому етапі повинна ознайомити студентів з організацією і характером прикладної діяльності в галузі філології, з методикою і технікою вирішення прикладних задач у певній області; на другому етапі – створити умови для виконання студентами професійних обов'язків на робочому місці, зібрати і провести часткове опрацювання фактичного матеріалу для випускної кваліфікаційної роботи [3].

Зазначимо, що професійна підготовка бакалаврів романської філології відбувається в університеті Бордо 3, який розташований у провінції Аквітанія поблизу атлантичного узбережжя, лісів і виноградників. Філологічний факультет здійснює підготовку бакалаврів з класичної філології, теоретичної і прикладної лінгвістики, західноєвропейської і французької літератури. У рамках факультету особливою популярністю серед студентів користуються відділення іспанської, італійської, португальської і французької мов, хоча філологічний факультет навчає спеціалістів у сфері німецької, англійської, арабської, китайської, японської і російської мов [5].

Особливістю організації пізнавальної діяльності студентів є те, що програма спеціальності “Французька мова” в університеті Бордо 3 на бакалаврському рівні пропонує вивчення французької мови 15 год. на тиждень, починаючи з першого семестру, за спеціальними комунікативними методиками і використовує нові технології. Курс удосконалення французької мови, доповнений вивченням французької культури, починаючи з 5 семестру, також розрахований на 15 год. на тиждень. Обов'язковими є аудиторні заняття, присвячені вивченню французької мови і розвитку комунікативних навичок бакалаврів, які водночас відвідують і курси на вибір: історія мистецтв, класична і сучасна література, теорія поезії, театральне мистецтво,

ділова французька, мова засобів масової інформації, французька для роботи в галузі туризму [7].

Програма вивчення французької мови і культури охоплює екскурсії, перегляд відео- і кіноматеріалів, відвідування наукових конференцій. Координатор програми (професор університету) впродовж усього терміну навчання проводить консультації з питань навчання і надає допомогу під час вибору професійної кар'єри, вирішує потрібні організаційні питання, підтримує контакт із сім'єю студента. Календар занять упродовж академічного року такий: другий тиждень жовтня – тест, третій тиждень – початок занять. Різдво: два тижні канікул. Перший тиждень лютого: іспит кінця першого семестру. Середина лютого: тест другого семестру і початок занять. Кінець травня: кінець другого семестру і початок іспитів, середина червня: кінець іспитів. Для тих, хто не встиг вчасно скласти іспити, надають можливість повторити рік чи один семестр і наприкінці навчання скласти іспити.

Успішність бакалаврів романської філології в університеті оцінюють за результатами семестрових іспитів (*partiels*), які зазвичай проводять у листопаді і травні. Іспити завжди відбувається у письмовій формі у вигляді тесту, чи одного з видів складання тексту (коментар, резюме, малюнок), структура якого побудована відповідно до визначених правил. У французьких університетах діє бальна шкала від 0 до 20 балів. Прохідним балом є 10 балів (“задовільно”), а оцінка від 12 до 14 балів відповідає українській четвірці з мінусом, від 14 до 16 – тверде “добре”, від 16 до 18 – “відмінно”, а 19 і 20 балів ставлять зрідка (менше 1% студентів). Статистично, більшість студентів, що склали сесію, отримують від 11 до 14 балів [6].

Наголосимо, що у французьких університетах структура академічної кар'єри визначає високу якість національної системи вищої філологічної освіти загалом і професійної підготовки бакалаврів романської філології зокрема. Зумовлено це тим, що викладацький статус може бути призначений лише окремим кандидатам – потрібно володіти ступенем доктора наук чи закінчити роботу над дисертацією. Вимог щодо національності чи віку до кандидатів не пред'являють. Зазвичай, конкурс на найнижчу посаду достатньо високий: приблизно 10 кандидатів на одне місце. На більшість спеціальностей, зокрема філологію, майбутні викладачі здають іспит на звання *агреже* (*agrégé*), який передбачає високий рівень предметно-методичної, соціальної і професійно-педагогічної компетентностей. Відповідно успішно складають його не всі. Ті докторанти, яким вдалося отримати пост в університеті, можуть не боятися за своє майбутнє, – у Франції низький показник звільнень з академічних постів. Отже, на посаду викладача потрапляють лише найкращі претенденти з різних країн, а

стабільність дає змогу проводити наукові дослідження і проектувати нові навчальні курси. Відповідно до законодавства викладачі університетів Франції мають статус державних службовців. Зарплатня університетського викладача у Франції становить від 2 000 до 6 000 євро залежно від часу роботи і посади. Середня зарплатня становить 3 500 євро, що на 20% вище від середньої зарплатні по країні, що є одним із головних чинників забезпечення високої якості професійної підготовки бакалаврів романської філології.

Отже, незважаючи на те, що Франція підписала Болонську угоду і відповідно до неї має уніфікувати свої стандарти, реформу проводять з чітким попереднім аналізом і підрахунком, з урахуванням думки педагогічної громадськості, студентів та їхніх батьків. Через це освітньо-професійні програми підготовки бакалаврів романської філології головну увагу приділяють опануванню провідних професійно орієнтованих дисциплін, а також оволодінню певної спеціалізації, за бажанням студента. Прагнення надати французьким університетам міжнародного насамперед європейського значення, приводить до розширення їхньої адміністративної автономії. Університети проводять енергійну політику міжнародних обмінів і стають престижними центрами, з якими співпрацюють не лише партнерські університети, а й підприємства.

1. Електронне джерело. Режим доступу: <http://fb.ru/article/254362/parijskiy-universitet-sorbonna-istoriya-izvestnyie-vyipuskniki>
2. Електронне джерело. Режим доступу: <http://www.vparis.net/universitety-frantsii/parizhskij-universitet-sorbonna-universite-de-paris.html>
3. Електронне джерело. Режим доступу: https://www.unipage.net/ru/5563/paris_sorbonne_university
4. Електронне джерело. Режим доступу: <http://studyglobe.ru/universities/europe/france/sorbonne.html>
5. Електронне джерело. Режим доступу: <http://www.vparis.net/universitety-frantsii/universitet-bordo-university-of-bordeaux.html>
6. Електронне джерело. Режим доступу: <http://angloworld.ru/countries/france/universities/>
7. Електронне джерело. Режим доступу: http://rospersonal.ru/education/franciya/universitet_bordo/

*Стаття: надійшла до редколегії 15.11.2016
доопрацьована 15.03.2017
прийнята до друку 11.04.2017*

**ANALYSIS OF THE EDUCATIONAL AND PROFESSIONAL PROGRAM OF THE
ROMANCE PHILOLOGY BACHELORS' TRAINING IN FRANCE****Liudmyla Shuppe***I.I. Mechnikov National University of Odessa,
Dvorianska Str., 2, Odessa, Ukraine, UA – 65000*

The present article is dedicated to the peculiarities of professional training the Romance Philology bachelors in France by the example of the educational and professional program analysis of their studying in Paris-Sorbonne University and Bordeaux Montaigne University (University of Bordeaux 3). The attention is paid to specifying the professional competences of the bachelors trained at the Romance philology course, as well as to the methods and means of their professional training that ensure the solution of practical tasks in the main fields of philology (analytical and professional, editorial, informational and publishing, literary critical and artistic etc.). The professional training of the Romance philology bachelors at French universities is shown to be oriented to their mastering the functions of application linguist by studying the subjects of both general and special character that make a foundation for professional competences (linguistic, social and cultural, strategic, translational, and culturological).

It is summed up that the peculiarity of activity of the faculties that provide the Romance philology bachelors professional training at French universities is the fact that they carry out two types of obligatory practical work: educational and out-of-university practical work (the choice is given). The main goal of educational practical work is to teach the students how to gather and process the information. The first stage of the out-of-university practical work implies the students' acquaintance with the organization and characteristic features of applied activities in philology, with the methods and techniques of solution of applied tasks in a certain field; the second stage is suggestive of creation of certain conditions for the students' carrying out their professional duties at the work place, as well as collecting and partial analyzing of the data for their graduation (bachelor) thesis.

Key words: professional training, Romance philology bachelors, professional competences, linguistic education contents calibration, application linguist profession, linguistic education.